

MEGJELEN
minden
P É N T E K E N .

Előfizetési díj:
Egész évre . . . 6 frt. —
Fél évre 3 „ —
Negyed évre . . 1 „ 50

DÉLIBÁB.

Szépirodalmi, művészeti és társadalmi heti lap.

Felelős szerkesztő és kiadó: Gróf CSÁKY ALFONS.

SZERKESZTŐSÉG
és
KIADÓ-HIVATAL:
Varga-utcán 2256 sz.
KÉZIRATOK
nem adatnak vissza.

Hirdetések
a legjutányosabb ár
mellett vétetnek fel.

II. ÉVFOLYAM.

DEBRECZEN, 1878. AUGUSZTUS 16.

33. SZÁM.

Az irodalom svindlerei.

(Folytatás.)

Kormányunk, igaz, hogy közbelépett a panszláv nemzetiségű tankönyvgyártók és magyarfalóknak a nemzeti becsületet lábbal taposó tankönyvei ellen, eltiltva ezeket az iskolai használattól. De ezzel nincs megakadályozva a panszláv „irodalmárok“ műveinek terjedése; ezek a sajtószabadság védszárnya alatt vakond-utakon továbbra is fenyegetik nemzetiségünket.

A magyarfalók öröködését csak a magyar nemzeti nevelés, s a magyar nyelvnek az ország mindennemű népiskoláiban kötelező elrendelése fogja ellensúlyozhatni.

De egyuttal változtassuk meg jellegünket mi is.

Ha nemzetiségünket ezután nem árvalányhajjal, fokossal s más per-excellentiam nemzeti jelvényekkel, hanem irodalmunkkal, tudományunkkal, művészetünkkel, iparunkkal, szóval szellemi és physikai munkánk gyümölcseivel fogjuk dokumentálni; ha lelkesülésünk tárgya nem a czigány lesz, hanem az irodalom, művészet és tudomány: akkor eljutunk oda, hogy társadalmunkban nem lesz ür, hova az idegen, (akár a panszláv, akár a pangermán) elem beférközhessék, melyek ma még igen sok tátongó hézagot találnak nálunk.

* * *

Sok e tekintetben a lehangoló látvány.

Kiválóbb szépíróink, sőt szakíróink műveit is a selejtes fércztermékek képesek sok helyen az olvasóasztalról leszorítani.

Csoda-e aztán, ha az önálló tudományos irodalom sem képes nálunk fölvirágozni; a mi nek különben korántsem kulturképességünk fogyat-

kozásában, (mert hisz' alig van tudományszak, a melynek ne volna tekintélyes képviselője közöttünk,) hanem leginkább a pártolási hiányban rejlik oka, melyen meg kell törnie a leghazafiasabb s a legnagyobb áldozatkészségnek, meg kell bémulnia a magyar tudós nemzete művelésére ezéltott legigazabb törekvésének is. Mert még a leglelkesebb könyvkiadó is félve, kételkedve lapozza csak a valamivel is komolyabb tartalmu kéziratot, s ijedve utasítja vissza a kiadás elvállalását, ha pláne tisztán tudományos munkáról van szó.

Persze nagy baj, hogy e komoly tárgyú művek, a mellett, hogy többnyire drágák, szakstylusban s néha oly mélységes tudománnyal vannak írva, hogy az irodalmat leginkább fölkaroló polgári középosztály nem emésztheti azt meg.

De ott volna a magyar arisztokracia tehető osztálya, a mely egyrészt vagyoni és társadalmi állásánál, másrészt szellemi szupremációjánál fogva társadalmunkban vezérszerepre van hivatva. Hanem ez sem ad elég példát az irodalom pártolására.

A hol a műveltség, tudomány, ünnepei vannak, onnan a nagyobb rész el szokott maradni. Tömegebben csak a színházba járnak; de a nagyobb szellemi horderejű társaságok közgyűlésein, irodalmi- és közművelődési mozgalmak élén alig látunk egyet-kettőt.

Tudományos irodalmunkra, ekép alig terjeszti ki figyelmét a külföld; hanem ha akad egy „Ungarische Räubergeschichte,“ arról annál hosszabbban emlékszik meg; többnyire a szomszéd bécsi sajtó roszakaratu tulzásai és ferdítései nyomán.

Hogy példát is idézzünk, csak vissza kell emlékeznünk Rózsa Sándor viselt dolgaira, a mikről egész irodalom támadt a külföldi könyvpiaczon.

Ezért csak örvendve vehetjük tudomásul, ha

tudományos munkáink (a külföldön) is megjelennek.

* * *

Csoda-e azonban, ha az említettek folytán az irodalom terén a svindlerkedés üti föl lépten-nyomon fejét. Postánk aránylagosan, már is több idegen nyelvű lapot és könyvet szállít szerteszét, mint magyart, s könyvárusaink idegen könyveken veszik be azt, a mit átlag a hazai kiadásokon vesztenek.

Mindezeknek eredményét nem kellene tovább rajzolnom.

A kisebb-nagyobb zsarolások, rászedések, a szédítő reklamokkal megindított svindler-vállalatok és az említettem egyéb körülmények veszedelmesen aláássák az irodalom hitelét, általános ezért a panasz, hogy a nemzet szellemi életének e legfőbb tényezője iránt a közrészvét csökken, mert a közönség egy nagy osztálya épen a tisztességes irodalom iránt viseltetik közönnyel s nem hajlandó megtenni a magáét.

A magyar irodalomnak népszerűségünk millióihoz mérve valóban nincs eléggé tágkörű pártolóközönsége. Kivételt még időszaki sajtóink sem képezhet, noha tagadhatlan ezen a téren az öröndetesebb érdekltség. Míg 1851-ben 9 hirlap jelent meg Magyarországon, addig ma 447 lap forog esekélyebb-nagyobb körű közönség kezén; hanem a létezők között hány érdemes lap tengődik, hány jóirányu lapvállalat vegetál, hány hasznos munka vagy folyóirat (pláne szaklap!) csak azért jelenhetik meg, mert az anyagi szükségletekben társulat, vagy egyesek áldozatkészsége támogatja.

A sajtó vád ugyan nem illetheti kizárólag a közönséget. Igaztalanok volnánk, ha e megrovást egyes osztályok miatt az egész közönségre terjesztenék ki.

Van a közönségnek egy másik osztálya, melyben az időviszonyokhoz képest megvolt s megvan ma is egy bizonyos életösztön, fölkeresni s melegen fölkarolni mindazon eszközöket, melyek a nemzeti érületet, szellemi műveltséget s anyagi jólétet előmozdítani képesek. Csakhogy míg egyrészt ez az osztály a soknemű irodalmi- és hirlapi vállalattal szemben nagyon megoszlik, másrészt, népszerűségünk millióihoz mérve, nagyon kis tömeget képez.

A fönnebb említett baj okát másutt kell tehát keresnünk.

Valljuk meg, hogy nagyon sok tekintetben

az író-világ bizonyos klikkje jár el lelkiismeretlenséggel, hogy ne mondjuk vétkes könnyelműséggel.

Lássuk mikép.

Éven át átlag 180–200 előfizetési felhívás küldetik a közönség közé, aminek a fele többnyire svindlerség. Példákat hozhatnánk föl számosat! De ez csak személyeskedésre vezethetne.

Többnyire ismeretlen, néha azonban jóhitelű írók sem tartják vagy tarthatják meg rendesen „közbejött“ vagy „nyomdai akadályok“ miatt műveiknek vagy megindindítandó lapjoknak megjelenési határidejét. S e baj oly mindennapi már az irodalom terén, hogy egészen megszoktuk az előfizetők türelmetlen felszólalásait a lapok nyilte-reiben.

Néha aztán megesik az is, hogy a sajtó alá rendezett mű nem jelenik meg, az előfizetési pénzek pedig nem juttatnak vissza az egyesek, vagy gyűjtők kezeihez. — Vállalkozzék most már valaki előfizetők gyűjtésére.

Tisztelet a kivételeknek.

De vajjon irányunkban nem csökken-e szintegy a bizalom, ha a svindler-visszaélések gyakran ismétlődvn, a közönség a saját tapasztalásán okulva, az irodalom hitelében tamaskodik.

Igy okvetlenül meg fog rendülni az irodalmi vállalkozásokba vetett bizalom.

Nem azt mondjuk, hogy az előfizetési felhívások maradjanak el. Épen nem. Az irodalomnak kétségkivül ebből is van előnye, mert figyelemre ébreszti, sőt fokozza a közönség érdeklődését és tudvágyát a sajtó alá kerülő irodalmi művek és keletkező irodalmi vállalatok iránt. De legyen a közönség óvatosabb az irodalmi konculesök vállalkozásaival szemben; határozottan tartózkodjék pedig a sikamlós kétértelműségekkel kedveskedő svindler-czégek divatos humbugjaitól. Előlegesen aztán csak az oly írói nevek vagy irodalmi vállalatok felhívásainak adjon hitelt, a melyeknek ajánló ismert neve, gyakorlati tapintata s jóízlése biztosítékot nyújt a megjelenendő mű hasznossága felől: érdeklében állván e vállalatoknak fölhasználni a tapasztalatokat, melyeket a bel- és külföldi könyvpiacra gyűjtene, s ekép magokévé tenni, megtestesíteni azon irodalmi férfiak eszméit és tanácsát, kikkel tisztességes céljaikra nézve szövetkeznek.

(Folytatjuk.)

Sólyom Jenő.

Költői epistola.

— H. Gy. és B. B. barátimhoz. —

Dabas, jul. 15.

Mlegették-e néha czimborák,
 Ha iszszátok Sátor-bérezek borát?
 Mondjátok-e, hogy: „Hej vajjon merre
 Hordja Sanyinkat most a sors szele?
 S ugyan mit csinál, ir-e verseket,
 Ábrándozva töltvén az esteket?“
 A sik alföldön van mostan tanyám,
 Jó szüleimnek árnyas hajlokán,
 És valahogy — fiuk — csak megvagyok,
 Elmorzsolom jól-rosszul a napot;
 Kacsázni járok, vagy versenyt futok
 A szélvészszel gyors ménen — s kuglizok;
 Társaságom egy pap és egy tanár;
 (Solid társaság, fiuk, ugy-ebár?)
 Ne gondoljátok ámde valahogy,
 Hogy ezek holmi „vaskalaposok“,
 Szeretik ők a jó bort, szép leányt,
 A nótázást, játékot egyaránt;
 De én most olyan unalmas vagyok,
 E dolgoknak szépen békét hagyok,
 Hiába! lelke — az ninesen velem,
 Ott maradt az nálatok, érzem.
 Annyit, tudom, nem gondoltok ti rám,
 Mint én rátok, mert az nagyon sok ám!
 Jut eszetekbe, mennyi vig napot
 Töltöttünk ama tájon ott:
 A lasztóczy híres kirándulás,
 S Gyurkáéknál a pompás mulatás,
 Melyről beszél egy rőfös énekem...
 — Ez emlék mind oly édes énekem —
 És Radványon... bűvös kéj ringatott,
 (Mért nem állítád, isten, meg napod?)
 Mit csináltak most kedves jó fiuk?
 Vigan tréfázva üzitek a bút?
 Hogy van Gyurka és áldott szép neje,
 A magyar nők e drága gyöngyszeme,
 A világ legjobb háziasszonya,
 Ki traktálni nem fáradt el soha,
 És jól tartott vacsorával, ebéddel,
 (Mily bosszus volt, ha nem kellett az étel.)
 Összejöttök-e nálok mostan is
 S említitek a hóbertos Sanyit?
 Sőt hiányzik is tán egy kiesikét — — —
 Ez gyógyitná talán szívem sebét,
 Mely töletek elváltan ugy sajog...
 — Mint lombfosztott fa, ép' olyan vagyok —
 És mit csinál „ő“, látni vélem még
 Méla fényű, két, szép, sötét szemét,
 Amint veri a siró zongorát...
 — Lelkemen e hang álomként fut át — ;
 Hallom, még most is hallom — hallgatom
 S visszhangul rá megszólal bús dalom

És lantomon oly fájón szól a hang,
 Mint temetésre hívó gyászharang,
 S megszáll a bánat, mint az ősz lehe...
 — De hagyjuk ezt... szemem könnyel tele. —
 Leteszem tollam — nem írok tovább,
 Bevégzem e hosszú epistolát;
 Igen bús lenne firukám végzete,
 Szívetek is megfájulna bele.
 Talán rám pillant jó csillagzatom
 S kedves körötök még megláthatom;
 Addig, fiuk! áldjon meg istenem:
 E dalban küldöm hozzátok szívem.

V. S.

KÉT SZIV.

Irta Kabdebó Ferencz.

(Folytatás.)

— Ez volt első eset szerelmemben, mely kelle-
 metlenül érintett, s hasztalan gondolkoztam, el nem
 bírtam képzelni okát annak, hogy miért nem jöhetett
 — Kérdésemre a lovász ugy felelt, hogy ő nem
 tud semmit, s a kisasszony, midőn hivatta: lovagló ru-
 hájában volt!
 — Tehát kilovagolni készült valahová, vagy éppen
 midőn jönni akart, lépett valami közbe!?
 — Másnap már nyugtalanul siettem a válaszuhoz.
 — Sarolta nem volt ott.
 — Én, minthogy gyalog jöttem, izgatottan sétál-
 tam fel s alá, türelmetlenül várva rá.
 — Minden perc egy végtelen öröklétnek tetszett
 s éppen reményvesztetten léptem az ösvényre, hogy ha-
 zatérjek, midőn felém lépdelni láttam az öreg Velkéryt;
 kezei hátra voltak kulesolva, s ugy járt, mint kinek
 éppen semmi célja.
 — Ki akartam kerülni; de ő elem állt, s kért,
 hogy maradjak, mivel elintézendője van velem.
 — Hosszasan nézett reám, s miután egy-kétszer
 szürke szemeit lehunyta, fürkészőleg szólt:
 — Ön uram, szereti az én Saroltámat!
 Bár nem volt semmi viszonyunkban, mit szégyen-
 lenem kell vala, mégis elpirultam e rövid kérdésre;
 mert éreztem, hogy nem valék nyílt, — miszerént
 ezt előtte titokban tartám, s hogy ezt Velkéry más-
 tól tudja, talán éppen Saroltától csikarta ki.
 De nyílt feleletre valék kénytelen, s azért rövid
 idő után szóltam:
 — Ha olyasmit látnék érzelmekben, melylyel
 leánya iránt viseltetem, mi önre vagy Saroltára bántó,
 lealázó lenne — eltagadnám!
 — Tehát beösméri?
 — Igen!
 — De ön még azt sem kérdezte, hogy én bele-
 egyezem-e; ha nines-e kifogásom ön ellen, s hogy vaj-
 jon elfogadhatnám-e önt vömnek?
 — Ez igaz! Megvallom azonban, hogy ennek

*

szükségességét nem is láttam! Elég gazdag vagyok, hogy ön leányát illően eltarthassam, s becsületes, ki szégyent nem, csak tisztességet hozok egy nőre, ki enyém leend. — A mi azt illeti, hogy elég méltó vagyok-e ön vejévé lenni, erről igazán keveset gondolkoztam; de érzem, hogy szívem ép, s hogy Saroltát boldogítani fogom, mert szeretem, s ő is engemet.

— Mind szép, mind szép, vágott közbe Velkéry; de ön nagyon egyszerű szemüvegen látja a dolgot. — Arra én is nagyon gazdag vagyok, hogy leányom egy más tekintetet követhessen férjesülésében. — Én vőmnek csak jó családból való embert fogadhatok el! Ne értsen ön félre: olyan jó családot értek, melynek „ősei“ vannak, s mely leányomnak állást biztosít a körökben! Ön csak oly ember, ki tisztességes vagyonnal bír; de egyebe nincs! Hogy leányom önt szereti? az nem kérdés! Ha mást lát: mást szeret! Ez természetes és úgy is fog történni; mert úgy akarom! E viszony tovább nem folytatható! Ön eléggé férfi, hogy lemondani tudjon, s én rajta leszek, mikép Sarolta elfeledje önt, s szerelmét!

— S ha nem feledné el, ha — szólék én, mélyen érezve a fájdalmat, melyet a vesztésnek csak gondolata is támasztott bennem, — ha leánya nem feledné el szerelmét, ha férjhez erőltetve máshoz, boldogtalanná leend, s épen az által, ki hivatva lenne boldogságára munkálni közre, — ha szerencsétlen lesz, mert szeretett, s mert szíve vágyát nem követhet, mit tesz ön akkor!? Boldogságra születünk, s e lét oly sok keservet, oly sok szenvedést nyújt minden kebelnek, s ennek gyógyszerét épen a szívben adá nemünknek, hogy túrva mindent — ez egyben találjunk végső nyhelyet! S ön elvonná szerelmét, összezuzná lelkét, hogy ha majd ön nem lesz, s leánya önre emlékezik — csak a gyász, s fájdalom egy nemével említsze az ön nevét?

— Az öreg elmosolyodott s gunyolt, hogy mily élénken rohanok eszméről-eszmére át, s úgy felelt, hogy az mind nem történik, mert a szív feled, s a lélek elvisel sokat!

— Igaza van önnek, feled a szív, s a lélek sokat elbír. Ám azért terhelje túl, nem fog-e meghasadni, meghalni bánatában! És mi itt a vég? Azért születünk, azért lettünk emberré, hogy épen legszentebb felében hivatásunknak tétessünk szegénynyé; hogy, ha majd aggá lettünk, s létünk estalkonyán egy visszapillantást vetünk elmúlt éveinkre: abban csak keservet, vesztéséget, romokat lássunk!? Azért van szívünk, s azért adatott nekünk az érzés, hogy midőn szerelmünkben boldogságunkat alapíthatnók meg — nyomjuk el annak szavát, s menjünk egy óhaj, egy parancs után, mely eljászsza életünket, s sivárrá, életuntá tesz! Oh! ne tegye azt ön! Ne tegyen boldogtalanná minket; legyen ember, s én áldani fogom a percet, melyben megösmérem, s szívét, hogy jobb érzelmei előtt nem zárta el ajtaját!

— Nagyon sajnálom önt — feltéve, ha mind igaz e sok bú; — szóló Velkéry; — de nem segíthetek. Saroltát tegnap báró Völgyi Géza megkérte s el is jegyezte; tehát nejévé leend. — Leányomat nem fogja ön látni többet, mert gondoskodom, hogy ne találkozassanak. — Bizalmasan elmondottam önnek, hogy leányomat mily férjnek adhatom, s hogy önt el nem fogadhatom. Völgyi báró szegény ugyan; de nekem van elég, mivel újra kicsiszoljam háza régi fényét. — Ön el fogja szerelmét feledni, s feledje is el, mert ennél okosabbat amugy sem tehetne. — Isten önnel, s ezzel megfordulva tova ment!

Mélyen le valék verve; éreztem, hogy mindenemet vesztettem el ez ember hideg számító szívére; végzetlenül fáj nekem az élet. — Szerete néztem, s mint ha a táj, a fák, minden, minden elvesztette volna báját, lombját, s ha lelkembe tekinték, ott még nagyobb pusztaság, még nagyobb kietlenség, a reménytelenség terjesztette el szárnyait. — Mint, kit eszének ruganyossága hagyott el, állottam ott, s jól esett volna megsemmisülhöm. — Fájó, hogy épen szerencsénk, boldogságunk megállapítása függ gyakran a legkevésbé tőlünk, s hogy épen életünk legfőbb reményei semmisülhetnek meg, egy másnak szívtelenségén.

Ej lett, mire haza tértem, s fájdalmam annyira elfoglalta szívemet, hogy csak midőn szobámba léptem, s ablakomban virágaimat, fegyvereimet a falon, s hű castoromat ágyamnál feküdni s majd felém ugrálni láttam, — ébredtem öntudatra, s gondoltam föl először a történeteket.

Ha igazán szeretünk, a fájdalom, mely a kedvesnek jutott, szintugy fáj nekünk, s én midőn Saroltára gondolék, s arra, hogy ő is, mily nagyon szenvedett a történetek által, — még szerencsétlenebbnek éreztem magamat, nem változtathatva a végzetem. — Nagy átok, hogy vannak emberek, kik ha már szerettek, s azon túl vannak: elfeledik s elég szívtelenek lesznek azt, ki hatalmuktól függ, kényszerítve adni egy házasság kötelékébe, mely egy-egy örökös terhes lánczca lesz, melynek csörgését szüntelen hallva, nem feledheti, hogy önhibáján kívül tétetett rabbá!

Órákig jártam fel s alá, sorsomról gondolkozva, s arról, hogy mit tegyek! Saroltát el nem hagyhatám, s bár éreztem szerelmem nagyságát, elhatározám, ha ő kívánni fogja — lemondok; de, ha ragaszkodik hozzám, ha kész leend daczolni atyjával — úgy ügyünket fel nem adom, de míg élek, megküzdöm azért!

E határozattal tértem nyugovóra.

Még nem vala viradat, s már ébren valék; nem pihenhettem zaklatott kedélyemtől; kézbe nyugasztott fővel ültem ablakomnál, s lelkemben átvonult multam, mely oly kevés örömet adott, s ha jövőmre gondolék, onnan még nagyobb homály, bizonytalanság, s kevés biztatás intett felém!

És látod mégis, mégis reménylettem, mint ki va-

lami csudás hatalom jötevő közbelépését várja — ugy valék én is! És milyen is lenne az élet, ha nem adott volna nekünk a remény, hogy elfeledjük a mulat, hogy elviselhetővé váljék a jelen, s hogy kiszinez-zük a kétes jövőt! Bizonyára kietlen. A remény ép az a fátyol, melyet szenvedéseire dobhat a fájó kebel, s melyen át nem látja oly vérzőnek sebeit!

A nap felkelt az égen, s a mint előnté sugárait a tájon, a harmatos fű, virág, új életre ébredni lát-szott, s kertem fái, bokraim felzendült a mada-rak dala, mint egy végtelen nagy dicsdal a minde-nek alkotójához: én is könnyebülten éreztem maga-mat, s midőn később Saroltám lángoló levelét vevém, melyet kertészének fiacskájától küldött titkon át, s melyben esdve kér, hogy el ne hagyjam őt, de szer-essem hiven, igazán, mint ő engemet — oh! akkor újból erősnek éreztem magamat, s késznek küzdeni érte és soha, soha el nem hagyni őt!

Leveléből tudtam meg, hogy a báró reggel el-hagyta a házat és Saroltám kért, hogy este, midőn minden lecsendesült, jöjjen át hozzá, ő várni fog rám a kert kis ajtajánál!

A nap többi része izgalom közt telt el; alig vártam az estét, hogy Saroltához jöhessenek.

Végre beesteledett, s én Saroltát már ott találtam; hiven várt rám ajtajánál a kertnek, s bevezetett ma-gához.

Addig soha nála nem valék; közelebb hozzá nem állottam, mintha olykor-olykor megsókolhatám. — Le nem irhatom neked, mily boldog valék, s mily odaadó, s mégis mily szende volt e nő! Oly jó, oly igaz volt hozzám, s oly bájoló, midőn kért, hogy ne ítéljem el azért, mert magához hívott és szeressem ezután is oly hiven, oly igazán, mint eddig.

És én szerettem is őt!

Nem vala lelkemben egy gondolat, mely emléke nélkül támadott volna, s minden érzeményem ő hozzá vala kötve. Így éltünk, s bár Saroltám már napok óta a báró jegyese volt — még jobban ragaszkodott hoz-zám, s estenkint, ha jöttem s kis hálójába ültünk a kereveten egymást átkarolva, önfeledten, boldogan: — oly édesen esett nekem, látva ez angyali lényt, amint szerelmében mind magasztosabbá, önfeledtebbé lett, s oda adá magát lángolásának egészen. — Ha ott ült mel-lettem, s angyali fejét vállamra hajtá, s édesen suttog-gott szerelméről; vagy átölelve nyakamat, szemembe nézett, s újra és újra kérdé, hogy szeretem-e őt, na-gyon szeretem-e a kis Saroltát? vagy látva olykor lehangolt kedélyállapotomat, melyet a jövőbe vetett aggódó gondolat okozott, s melyet ő szerelmem meg-szűnésének magyarázott, s kért, ha szeretem, hát le-gyek vig, s üzzem el bánatomat: oh! ekkor láthatám, hogy mire képes a nő, mily fenséges isteni szerel-mében! S tán azért is alkottatott oly hajlékonynak, oly gyengének a nő, hogy szerelmében annál erősebbé, annál magasztosabbá válhassék!! (Folyt. köv.)

A magyar regény.

— Értekezés. —

(Vége.)

Ámde a regényírók makacsul ragaszkodnak azon veszélyes állásponthoz, melyet maguknak választottak: műveiket vég nélkül sokszorozzák és hirnevők a helyett, hogy nagyobbodnék, mindinkább csökken — épen e nagy termékenység miatt. És itt hasztalan minden figyelme-ztetés! szemeiket bezárják a világosság előtt, és nem képesek fölfogni, hogy egy jól elrendezett, s legkisebb részleteiben gondosan kidolgozott mű sokkal biztosab-ban számíthat a tartósságra, mint maga a legfényesebb rögtönzés. Megkettőztetik tevékenységüket és jöni fog egy nap, midőn a tömeg elhalad műveik mellett, a nélkül, hogy hátrafordulna, vagy legalább a név után tudakozódnék; ekkor aztán jönnek a panaszok, jönnek a szemrehányások, a keserű vádak a hálátlanság miatt, de mindezekre a tömeg csak hallgatás- és megvetéssel válaszol. A tegnap zajosan tapsolt, ma már elfelejtett regényírók senkit nem okolhatnak mást, mint csupán magukat; minden rögtönzött mű egy-egy betűt törül ki neveikből; olyan ez, mint az áradat, mely népszerűség-üket szüntelen mossa és rongálja. Ha eszméikkel nem bannának oly pazaron, s e helyett inkább a munka lassu kivitelére szánnák el magukat: sokkal biztosabb volna a játék, melyet játszanak. — Adja az ég, hogy tanácsaim ne találjanak siket fülekre: — de félek, hogy azokat elviszi a szél, a mi pedig nagy veszteség volna, nem én rám nézve, ki csupán rég bebizonyított igazságoknak vagyok visszhangja, hanem magukra a regényírókra, kik nem akarják elfoglalni azon megtisztelő állást, melyre hivatta vannak, mert a mi nálunk hiányzik, az nem maga a tehetség, hanem az okosság és türelem e tehet-ség érvényre emelésében.

Midőn Nagy Sándor tanítója, kinek műveltsége az emberiség összes ismereteit átkarolá, s kinek éles-látását többé nem lehet kétségbe vonni, a Herakleist az Iliashoz hasonlítá, korának irodalmában ép azon hibákat akarta megróni, melyeket jelenleg mi ostorozunk. Mi a Herakleis az ő okoskodása szerint? Tisztán életrajzi költemény, vagy más szavakkal oly költői dol-gozat, melyben az eszmék és érzelmek láncolatát az események sorozata pótolja, s hol a személyek végkép háttérbe szorulnak a dolgok szövevényei mellett. És vajjon mi történik nálunk? nem bélyegzi-e hasonló bűn a mi irodalmunkat is?... Ámde Görögország meghall-gatá Nagy Sándor tanítójának intéseit és föltámadt. Magyarország is, miután szellemét fölületes művekre pazarlá, reméljük, egykor föltámadand, s elhagyva a mesterséget, oda térend vissza, hol a művészet virágzik. Akkor majd a regényírók is akarva, nem akarva be fog-ják látni, hogy örvény elé jutottak, és kénytelenek lesz-nek más utat választani, ha a közönség rokonszenvét maguknak újra biztosítani akarják.

De mi által biztosítható e rokonszenv? mert nem elég kimutatni a bajt, s föltárni és méregetni a seb mé-lyeit: meg kell nevezni a gyógyszereket is. Nem kifogy-

hatlan gazdag bánya-e az emberi kebel? Az élet maga nem egyenlő szerencsével, nem egyenlő tanulsággal aknázható-e ki a képzelet által? Erre az izlés emberei mindnyájan igenlőleg felelnek. Hogy a művészet a mesterség legcsekélyebb szennyfoltjától ment legyen, s újra méltóságába helyeztessék vissza, mindenekelőtt a földolgozandó tárgyat kell szigorúan megválasztani, azután pedig a költői hatás forrását nem kell a bűnök festésében keresni. Ez véleményem szerint azon eszköz, melynek segítségével megtörhető a közöny, s újra biztosítható a rokonszenv.

Eként a kritika javaslatai is két pontra vezethetők vissza: szigorú hozni be t. i. a tárgyak megválasztásába, s elsőséget adni az elmélkedésnek a rögtönzés fölött. Ha ezeket a regényírók elfogadják és őszintén követik, a művészet nemsokára meg fog ifjodni, s régi fényét ismét vissza nyerheti. De önként is értetik, hogy ha egyszer eltökélik magukat nem dolgozni föl minden tárgyat különbség nélkül, s nem látni munkához addig, míg ki nem tüzték a czélt és meg nem jelölték az utat, melyen haladni akarnak; a regényírók végre észrevételül a nyelv tisztelésére is ráfognak jönni, s az alak tisztasága versenyezni fog az érzelmek emelkedettségével.

Ha az itészet tovább menne, nem ismerné hatalmának korlátait. Kötelessége utba igazítani a megtévedt tehetségeket, de nem áll jogában visszariasztani az ujakat. Mielőtt ez értekezést befejeznők, egy kérdésre kell még felelnünk, mely közel viszonyban áll magával a regény természetével. Minő hely illeti ugyanis a bölcsészetet a regényben? s vajjon fessegethet-e az dogmai kérdéseket a nélkül, hogy hivatásáról meg ne feledkezzék? E kérdés csak olyanokat fog zavarba hozni, kik a művészet törvényeit nem tanulmányozták. Azok, kik e törvényeket ismerik és gondolkoztak azon szerep fölött, melyre az irodalom ezen ága utasítva van, pillanatig sem késnek kijelenteni, hogy a művészet kivételközki eredeti természetéből, mihelyt bölcselkedni akar. A regény mint a színmű, fejtegethet ugyan társadalmi kérdéseket, de csak azon föltét alatt, ha érveibe lelket tud önteni, s ha a gondolatot cselekvénynyé alakítja át. Ha a személyek a helyett hogy élneek és mozognának pusztán csak valamely syllogismus különböző tételeit képviselik, akkor a regény és dráma egyiránt holt mű, s a hibát a nyelv bármily ügyes kezelése sem képes feledtetni többé. Ezt bizonyítgatni fölösleges, számtalan példa eléggé igazolja állításomat.

Azonban, ha a regény nem is igényelhet magának bölcsészeti szerepet, kárpótlásul rendelkezésére áll a tárgyak végtelen sokfélesége. Kijelölni birodalma határainak kezdetét és végét, legalább is ügyetlenség volna. Mindazáltal, ha egy pillantást vetünk a multra és számításba vesszük azon hatást, mit e század kezdetének annyira magasztalt, de merőben a csendélet és merengésnek szentelt művei előidéztek; akkor azon gondolatnak engedünk helyet, hogy a regény föladata azóta megváltozott, s hogy ha olvastatni akar, a csöndes, elviruló élet helyett, a való, zajos, tevékeny életet

kell ecsetelnie. Ütött az óra, melyben az elpuhultságnak hadat kell üzeni és a képzelet segélyével megmutatni az új nemzedéknek, hogy az, amire teremtve van, nem hű merengés többé, hanem a társadalmi élet küzdelme. A gög és az önzés elcsépelet tárgyak. Élni annyi, mint küzdeni, s ezt a regény soha ne feledje el. Dicsőítnie kell az akaratot.

Miután eként fájdalmainkat és reményeinket őszintén föltártuk, szükség-e még azon nyilatkozatot tennünk, hogy minden mozzanatot valódi benső örömmel üdvözlendünk, mely a művészet ébredésére mutat? Itéletünkben a pessimismus nem fog megtántorítani. Hogy feledésbe ne merüljenek, a legjobb, legkitünőbb műveknek szükségük van a bírálatra. S miért bíráltatnak meg? Mert új eszméket ébresztenek. A figyelmet csak is e föltét alatt érdemelhetik meg.

Wutz Albert.

Adriennehez.

Csendes, homályos alkonyon
Nyugodni mentek mindenütt.
Csak én nem nyughatom velük,
Az álmod mindhiába várom.
A szender édes, lágy ölében
Mindenki nyugszik, megpihen;
Csak én maradtam köztük ébren
Előttem arcod — Adrienne!

A mult derengő távolából
Mosolygó arcod tünt elém,
A melyben életem lelém;
S melyet szívem örökre ápol.
Ott, hol hiszik felőlem, s ottan,
Hol nem gyanítja senkisémet, —
Lelkem magába zárkozottan
Rád gondol — édes Arienne!

Az ébren-lét rideg valója
Villámot éleszt kebelén;
Erős csapását érzem,
Szíven talált a „nem“-nek átka.
Remény, s az eszmény! esalfa képek,
Nem élhet annak senkisémet...
Miattad mindent összetépek:
Szívemet!... édes Adrienne!

Ha tőlem minden megtagadva;
Az álom — az, tán megmarad;
Fülemben cseng édes szavad...
Boldog vagyok pár pillanatra.
Boldog vagyok elszenderülten;
Lelkem nyugodtan megpihen;
És — mint az ár alá kerültem —
Kezeckéd megment — Adrienne!

Mi nem való, — álmomba' látom;
 Az álom ád enyhet, vigaszt;
 Ez egy képes megadni azt,
 Mit megtagadtál a világon.
 Szavadnak átka összeolvad...
 Oh! az nem mondható ki sem,
 Mily boldogság álmodni rólad...
 Álmodni... édes Adrienne!...

Kovács Gyula.

Byron és Shelley.

A „Revue des deux mondes“ után.

(G.) Saint Simon herczeg azt kérdezi magában memoirjai kezdetén, vajjon a keresztény könyörületesség megengedi-e, miszerint valaki saját korának történetét megírja s miután könyvét elolvastuk, többé nem csodálkozunk e kegyeletes habozáson. Valóban mivé is lenne a nagyemberek legnagyobb része, ha dicsőségek árnyékában mindig Tacitusok, Machiavellik és Saint Simonok járnának, hogy felfedezzék az emberi gyöngeségeket és elvetemültséget, miket a nagyság oly gyenge kéreggel borít körül. Nem tudom, vajjon jár-e korunkban e világ nagyjai körül oly szigorú festész, sőt azt se tudom, vannak-e elég sajátságos eredeti jellemek, melyek egy szigorú ecsetet kísértetbe hozhatnának; de e helyett egy különös mánia uralkodik: a halottakat megítélni. — Azonban korunk aligha tud igazságosan eljárni, midőn a multat latra veti, mert tiszteli a herosokat s egyuttal tiszteli az igazságot is a történetben; félisteneket alkot, de egyuttal oly pongyolában is akarja látni e félisteneket, melyben elég rutul néznek ki; bálványokat állít fel s azután összetöri azokat, hogy lássa mikép néz ki belső részök. Nem tudom határozottan, hogy a keresztényen könyörületesség nyer-e eme kérlelhetlen pontossággal kiegyenlített számadások által. A Herosok csak lángeszöket illetőleg növekednek, személyökben pedig kisebbednek, s a helyett, hogy ama méltóság teljes egységében jelenének meg előttünk, mely csak a nagyszerű oldalról kísért utánzásra, felszínök alatt oly bizarságot és gyöngeséget mutatnak, melyeket az apró elmék szerencséjével majmolnak, de melyekben a nagyok néha megbotlanak.

Bizonyos-e valóban, hogy az embert egészen meg lehet ismerni? Azt hiszük, hogy egy embernek egész természetét kiismertük, ha valamely véletlenül kiejtett meghitt, vagy önkénytelen vallomás fölfedezte előttünk lelkének egy titkát. Ugy látszik, mintha elméjének leghomályosabb rejtekeit is megvilágította volna e futósugár. Pedig éppen nem úgy van. A legtöbb ember kevesebbet ér szavaival s többet ér tetteinél s sokakat nem szabad se szavaik, se tetteik után megítélni. A tett felfedezi ama gonosz indulatot, melynek a szív engedett, de nem mondja el mind ama jó indulatokal, melyeket a szenvedély lábball tiprott, a nélkül, hogy szétrombolt volna. Legszebb tettek azok, mikről senki se tud, mert

a bal kéz nem tudta, mit mivel a jobb. Ezen felül csaknem annyi álördög van, mint álszent.

Láttunk nagy írókat, kik oly dolgokat mondtak önmagukról, mintha minden szavukat leghalálósabb ellenségek sugalta volna. Midőn az ifjú évek fénye és dicsőítése halványulni kezd, midőn a szív megunta a magasztalást és tömjént, az emberi hiúság csak ily durva tápszerre talál, sokáig imádták mint félisteneket az imádás már nem ád ingert, legyünk hát bukott angyalok s a köznapi embert a nagy bűnök e vegyülete, mely őt majd az égből a pokolba sujtja, majd ismét a pokolból az égbe ragadja. Beérheti-e a nagyember az egyszerű polgári erényekkel vagy bűnökkel? Csiklandozni kell az olvasó érzékeit és a sátán ezért a világosság angyalának alakját tudja felvenni: vétkes és gyermekes hiúság, mely néha magát a történetet is tévutra vezeti, s megvigasztalja azon jó lelkeket, kik megvannak győződve róla, hogy a lángész isten büntetése! A józan ész vállat vonit s nem akarja elhinni e hiu romlóságot; „sem ily fent, sem ily alatt“ mondja magában s ezen felül elgondolja, hogy az ostoba bűnök és homályos ostobaságok nem ritkábbak, mint a lángész ferdeségei.

Akár mint van, annyi bizonyos, hogy korunk izlése a nagy emberek sirjait felkutatni. Egész új hírveket alkotnak s a régieket kijavítják s a közönség tapsol, mivel herosokra szomjazik s korunkban a kinálás csekélyebb, mint a venni akarás.

Ez az oka, hogy egy nagy költő ismét megjelen a közönség színe előtt, miután már elég számos kötetben vitáztak felette. Ezen mi csak örülünk, mert Byron amaz emberek közzé tartozik, kik annál többet nyerhetnek, minél többször megítélik őket. A szoros moral szempontjából nem sok jót mondhatunk róla. — Ő önkénytelen megosztá a természet legesodásabb adományait; roszzá és kicsinyté tévé magát, mikor az Isten jóvá és nagygyá tette őt. Épen ezen iparkodott Luczifer is, kihez őt életében elég könyörületesen hasonlították; azonban amaz legalább teremté e szerepet s a többiek csak utánzóik. Ha egy láthatatlan hatalom következtében engedett volna a természet rossz ösztöneinek, ha meghajolt volna a szerencse minden szeszélye előtt, ha minden szél megingatta volna, azt mondhatnók, hogy a gondviselés gunyt üzött a szegény emberi nemből, midőn ily hatalmas lángeszt adott ily törékeny testbe. De távol ettől, Byron gazdag és hatalmas egy természet, elhalmozva, az emberiség minden nagysága és gyöngeségével, ki folyvást úgy uszott az élet folyamán, mint midőn izmos karjával átszelé a Hellespont hullámaikat, ki ugyanannyi akaratot fejtett ki, hogy daemonnak látszassék, mint mások, hogy szenteknek tartassanak, ki csaknem a bűnig ment, a nélkül, hogy el tudta volna ölni am nemes magot, melyet isten szívébe ültet. Nyugodjanak meg tehát a jólelkek. Nem lángesze vesztette el Byront, hanem akarata, nevelése és kora; ő lehetett volna roszzabb, anélkül, hogy ily nagy lett volna. Nem csodálkozom, hogy az angol közönség mindig egyensúlyba szeretné hozni e különös végzetet. Már harmincznégy éve, hogy Byron meghalt s mindazok, kik

ismerték, beadták tanu vallomásukat emléke mellett vagy ellen; azonban amaz emlékek, miket Trelawny róla és Shelleyről összegyűjtött, sok olvasóra találnak Angolországban. — A vihar, mely e nevek körül dühöngött, még nem csilapult le. (Folyt. köv.)

Adelaide asszony.

(Mühlbach Lujza „Mária Antoinette és fia“ című regényéből.)

Fordította: Hang Ferencz.

A királyné párisi utjából ismét visszatért Versaillesba. Az egész napon át csöndes és hallgatag volt, Polignac hercegnő hiába igyekezett, hogy kellemes és szellemben dús beszélgetéseivel barátnőjét földeritse és hogy tiszta s magas homlokáról a felhőket elűzze. — Mária Antoinette folyvást erőtetett mosolyal és fél szavakkal felelt neki és a kocsiban hátrahúzódott, álmadozó pillantásokkal az ég felé nézve, melynek derült kék színe a királyné bájos arczán nem talált visszfényre.

Midőn a versaillesi kastély nagy előudvarába értek, a fegyvertfogó svajezziak dobszava felrázta a királynét borús elmerüléséből; élénken fölegyenesedett és pillantásait körül tévedezteté, melyek véletlenül azon gyermekek állottak meg, kit a dajka karján tartott, és nyílt szemekkel, mint előbb anyja, az ég felé bámult.

A királyné anyai érzelmeinek ellen nem állhatván, kinyújtá karjait gyermeke után és azt szívéhez szoritva, tüzes csókot nyomott ajkaira.

— Ah gyermekem, kedves gyermekem — mondá halkán, — te ma először vonultál be Párisba és a nép üdvkiáltásokkal fogadott. — Bár teljes életedben csak mindig a nép üdvkiáltását hallanád és soha oly szavakat, mint amilyeket ma ama iszonyu ember intézett hozzánk.

A kis normandiai herezeget szorosán szívéhez szoritá és egészen elfelejté, hogy még mindig a kocsiban állt, mely előtt a szolgaszemélyzet tiszteletteljesen várta a királyné kiszállását, hogy a dobok még mindig peregtek és hogy köröskörül az örök még mindig tisztelegve állottak.

Polignac hercegnő halkán figyelmezteté a kiszállásra és a királyné karján kis fiával, könnyen s bájosan, anélkül, hogy lovásza karjára támaszkodott volna, szállt le a kocsiról és az elősietett kamarás urakat haladása közben bájtelenen üdvözölve, lépett a kastélyba és szaladt a nagy márvány lépcsőn fölfelé.

Polignac hercegnő sietett őt követni, mialatt Téréz hercegnőt és a dauphint udvari hölgyek fogadták és szobáikba vezették. A normandiai szoptató dajka fejét rázva sietett a királyné után, és a kamarás urak, ugyszintén a két udvari hölgy fejét rázva követtek a királynét egész a nagy előszobáig. Ott szokta őket a királyné kikocsizásai alkalmával elbocsátani, azonban ma már lakszobáiban volt Mária Antoinette, melyek ajtai rögtön bezárattak utána.

— Mit tegyünk most? — kérdé a két udvar-hölgy a kamarás-urakat, kik csak vállvonítással feleltek.

— Várnunk kell, — mondá végre Mailly marquissnő. — Ő felsége talán kegyes lesz rólunk megemlékezni és értésünkre adni, hogy visszavonulhatunk.

— És ha véletlenül elfelejtené, — felele Chimay hercegnő, — ez esetben egész nap itt állanánk, míg a királyné Trianonban ábrándos pásztorjátékot üz.

— Valóban ma falusi ünnepély van Trianonban, — mondá Castines herceg vállvonítva és könnyen megtörténhetik, hogy e miatt rólunk elfelejtkeznek és mint Lót hallhatatlan neje itt egész nap a sóbálványok nevetséges szerepét játszhatjuk.

— Nem, jön már fölmentetésiünk, — sugá Mailly marquissnő a fogatra mutatva, mely a nagy palotatéren közeledett. — Tegnap Provence grófnál egy titkos comité elhatározta, hogy Adelaide asszony még egyszer kísértse meg ő felségét észre hozni, és vele megértetni, hogy mi illik s mi nem illik Franciaország királynéjához. És látja ön, e határozat folytán jön most Adelaide asszony Versaillesbe, hogy fölséges unokahugánál látogatást tegyen.

És Adelaide hercegnő, tizenötödik Lajos leánya és tizenhatodik Lajos nényének fogata a palota rácsozott előudvarába állott; a kocsi előtt két csatlós lovagolt, hátulján két inas állott és mindkét ajtó előtt egy-egy apród gazdagon himzett öltönyben.

A kocsi a főkapunál állott meg, mely csak a királyi család bemenete volt, melynek lépcsőzete mai napig valami alacsony születésű által meg nem szenteltetett. Az inasok elősiettek az ajtó kinyitására és egy formátlan testü idős nő, ránczos arczzal, melyen nem volt más kifejezés, mint hideg gög és büszke közönyösség, szállt ki nehézkesen a kocsiból, az egyik apród vállára támaszkodva, és lépdelt a lépcsőkön fölfelé, melyek a nagy előcsarnokba vezettek.

Egyik csatlós előtte futott föl a nagy s szőnyegekkel bevont márvány lépcsőzeten és hosszú botjával az első előszoba ajtaján zörgetett, mely a királyné szobái előtt feküdt. „Adelaide asszony“ — kiálta hangosan az inas ép oly hangosan ismétlé, mialatt a második előszoba ajtaját föltárta, hol ugyanezen szavakat a komornok ismételte és hangoztatta egész a királyné szobájáig.

Mária Antoinette gyöngén megrezzent e felkiáltásra, mely őt Polignac hercegnővel bizalmas beszélgetésében zavarta és magas homlokán boru nyoma lőn látható.

Gyors mozdulattal karolta át barátnője nyakát és csókot nyomott ajkaira.

— Éljen boldogul Julia, — mondá sóhajtva, — Adelaide asszony jön, mi egy a busulás és bosszúsággal! Az ön szeretett arczán a legtávolabbi árny se legyen e miatt, azért mondom önnek drága barátném, hogy menjen. Azonban legyen készen, hogyha e szomorú asszonya távozik, engem Trianonba kísérend. A királynénak itt még félóraig kell szenvednie, de meg lesz azért jutalmazva, mert azután Mária Antoinette Juliájával Trianonba megy, hogy ott férjével és barátjaival fél napot a boldogságnak éljen! (Folyt. köv.)

Orsói és Orsovai.

Karczolat.

Orsovai és Orsói egy és ugyanazon személy.

Orsovai színész, Orsói pedig nagyságos ur.

— Hogyan lehet ez? Színész és nagyságos ur egy személyben, hisz e kettő oly összeférhetlen valami, mint akar az olajos eledel az én gyomrommal. — Hogy megtudják, miként lett Orsovaiból, nagyságos Orsói ur, előbb azt kell elmondanom, hogyan lett az ifju Orsói urból nagyreményű Orsovai színész.

Már a tanév elején történt, hogy a mi kis Károlykánk, aki erővel szerette volna orra alóla bajusz szálakat kierőszakolni, hogy aztán legyen mit leborotváztatni, — nem valami kedves foglalkozásának tartotta a tanulást. — Az év közepén pedig nem is várta be, míg szülei megkapják a bullát, hanem ill' a berek neki gyürközik és egy reggelen X faluban ébred fel.

A színész collegák nem győzték eléggé bámulni, — nem az ifju Orsót: hanem a nadrágját. Régen láttak ily ép egészséges nadrágot. — Mikor aztán megtudták, hogy van még neki több is, sőt kabátja, fehérneműje, lakktopánja, sat. mindene van, azonnal bemutatták az igazgatónak, mint igen tehetséges ifjút, ki hivatta van a társulat jövőjét felvirágoztatni. — Az igazgató ur, — ki külsőleg abban különbözött társaitól, hogy álla simára volt beretvélva, míg a többi meglehetősen sörtés volt, — biztosította Orsót, hogy mint kezdőnek, két hétig nem adhatnak szerepet, hanem majd később mint Orsovai. „Mert látja barátom, mindenek előtt művészi névre van szüksége“ azután be fogja magát mutathatni a nagy közönségnek.

Nap nap után tünt el, nadrág nadrág után; mind üresebb lett a has, ugyszintén a láda-fia is; Orsói kezdett már csak emlékezetben élni, míg Orsovai annál inkább ismertté lett. Neve mindennap a színlapon volt, ő maga pedig soha nem vonhatta ki magát az előadások után rendezett soiréekből.

A második héten már Thalia egy papnője igért örök boldogságot neki; Orsovai ily szép ígértért utolsó gyűrűjét adta neki örök emlékebe. Len-

gedi Marianna volt az imádott. Ő boldog volt, s most már kétszeres igyekezettel hozott meg minden áldozatot, s várta a nagy jövőt.

Kezdett azonban ingósága mindinkább szűkebb térre szorulni.

— Igazgató ur! Kérem adjon végre már egy szerepet, hogy én is részesüljek valami kis jövedelemben.

A jövedelem szóra az igazgató gúnyosan mosolygott.

— Fiatál ember, ön nem ismeri még a színdzsetet, már pedig a nélkül alig lehet színművész.

— De kérem maholnap minden ruhám zálogban lesz.

— Tehát még nincs mind? kérdi bámulatlan az igazgató ur:

— Hála Istennek, még annyira nem jutottam

— Hja Barátom, akkor várjon. Még nem adhatok önnek szerepet.

Az ifju művész Orsovai, dühösen hagyta ott a kegyetlen directort, de az épen próbára jövő Marianna kegyes mosolya megvigasztalta őt, s új életet nyerve szaladt haza, s elvitt még két darab ruhát a zálogházba. „Egy ily mosolyért életét is oda adná“ szokta mondani, miért ne adhatna most oda egy kabátot és egy nadrágot.

Ezek voltak utolsó maradékai és töredékei ingóságának, melyek majdan, ha másképp nem, rongyokban fogják örök szerelme kedves emlékeit képezni.

Elmult egy másik hét is. Gyomra emészteni kívánt, őt magát meg a szerelem emésztette.

— Director ur, az Isten szent szerelmére, adjon szerepet. — (Ha szerepe lesz tudniillik, attól kezdve fizetése is lesz annyi, a mennyi jut.)

A direktor ur arcza hideg maradt, akar a Brutusé, mikor Caesárt gyilkolja.

— Milyen anyagi viszonya van ifju ember?

— Semmilyen, elzalogosítottam mindenem, rongyos vagyok, s nincs mit ennem.

— Az már egészen más. — A holnapi darabban játszik.

Végre! Ez az öröm, a boldogság! Méltóvá teszi magát egy Lengedi Mariannához.

Másnap a „Faluroszzát“ adták. Orsovai tanulmány-szerephez jutott. — Oda adták neki Jóska bérest. — Egész nap el volt foglalva. Nem lehetett látni. Tanult folytonosan, s próbálgatta szerepét. — A próbán biztatták; Marianna pedig ünnepélyesen művészszenstelte hű szerelmének egy forró esőkjával.

Végre elérkezett a várvavárt pillanat és felhúzták a függönyt. A színház egészen megtelt.

Orsovai olyan gyönyörűséggel szemlélgette a nagyközönség arcát, mosolyát, mikor a Feledi házának padjáról kidugja fejét. — Meglesi a Gonosz baktert, s tanúja Göndör keserveinek. — Egyszerre csak a legérzelmesebb pillanatban, — borzalom le is írni, — hogy, hogy nem, a létra eltörtött alatta, recs.... a ház óriási robajjal összemlik, Orsovai meg fájdalmas jajjal lezuhan. — Göndör is, meg Gonosz is kiszaladnak a színpadról. A közönség elkezd tapsolni, kaczagni. A függöny hirtelen leesik, s a rendező kijelenti, hogy ily körülmény után az előadást abba kell hagyni.

Ugy fél óra telhetett belé, mikor Orsovai ki mert nézni a függöny lyukán, hogy van e még valaki a színházban. — Egy árva lélek sem volt. — Összeszedte magát, és anélkül, hogy bárki észre vehette volna, kiosont, mert hisz nem tudta tovább hallgatni kegyetlen collegái bosszantásait, a direktor szidásait; a közönség kaczaja még mindig füleiben csengett, legjobban pedig kedves Mariannája tekintetétől félt.

Kiérvén az utczára, nagyott lélegzett és kezdett azon gondolkodni, hova menjen, mit tegyen.

Valaki megszólította.

— Brávó Károly!

Jaj, tehát ez is tudja. Ki lehet? Hát biz az nem volt más, mint Orsói ur, az ő apja. — Ha a föld megnyílt volna előtte, bizonyosan belé ugrik a mélységbe.

— Apám! Ott volt?

— Ott. — Pakolj! menjünk:

— Pakoljak? Csak volna mit!

— Kiváltottam mindened.

— Kedves atyám! Meglátja, mily jó fiu lesz belőlem.

— Jó, jó, csak menjünk. Itt a gyűrőd.

Károly majd elájult ijedtében.

— Hát ezt is tudja.

— Mindent tudok.

— Hogy jutott e gyűrűhöz. A hű lélek bizonynyal maga adta át.

— A hű lélek a zálogházba vitte és a hűtlen atya, kitől elszöktünk, most kiváltotta.

Károly sirva fakadt és megcsókolta atyja kezét.

Másnap X városban hült helye maradt. — A példa jó hatást eredményezett, jó tanuló, hű gyermek vált belőle, s ma már mint Orsói egyike az ismertebb és tiszteltebb polgároknak.

Igylett Orsovaiból a színészből, nagyságos Orsói ur.

Kr. Karczag Vilmos.

Giardinetto.

Budapest, aug. 12.

(B. A.) A Neues Pester Journal, Neues politisches Volksblatt, Pester Journal és Politisches Volksblatt sat. Oly kevés a budapesti Lokalblatt, hogy az égető szükségben segitendő, megjelenik már most a Budapesti Tagblatt is. Vesztegetik a légyirtó papir darabját két krajczárért.

*

A hason genreü ponyvairodalom kikericsi a magyar irodalomban is csirázna. Tóvölgyi Titusz subvencionált ujságot szerkeszt Kuliffay neve alatt. A ponyvának, helyesebben: polyvának czége: Magyar Hirnap. Egyéb-ként a bérkoecisok értelmes osztályának organuma.

*

A „legfukarabb“ kiadó (ki csak lapokat ad ki, de pénzt nem) Budapest czim alatt gyártat egy képes napilapot. A „szerkesztésért felelős“ Ollósi, a Wodiáner-féle nyomó-intézet érdemesfaktora. Szenzációs lap a „Budapest“, akár a Neues politisches; kár német nyelven is ki nem adni.

*

Ságh József a Zenészeti Lexicon megjelenítésében Fabius Cunctator. A Generalbass műszót Ágai csinje következtében „Tábornoki alhang“-ra fordítja, miért is sok festék fogyott el a lapokban. Pedig kár volt a szerkesztőt provokálni, mert most a negyedik füzet megjelenését várhatjuk a szokásos félévén túl még fél évig.

*

A bécsi Humoristische Blätter páratlan a maga nemében. Az ember nem is tudja felfogni, hogy az a hires Klic mint tud ilyen szellemtelen vállalattal foglalkozni. Unalmas, akár a „Hon.“ Humor, — lucus a non lucendo. Aztán a csókolni való magyar gunyor, gyönyörűsége ortografiájával: Kortés, Csárdas, Deak, Pestén, sat.

*

Istóczy Győző nem győz többé a „Jövők“-kel foglalkozni. A Jövők czimét Multunk-ra változtatja. Ha Istóczynak nincs is jövője, de multja lehetne.

H I R E K

az irodalom, művészet és közművelődés teréről.

— **Wührl Jákó**, lapunk munkatársa, terjedelmes és felette fontos munkán dolgozik jelenleg: egy vasuti lexiconon. Felkéri tehát a magyar vasuti szakirodalom terén működött, vagy működő szakférfiakat, sziveskedjenek életrajzi adataikat, valamint esetleg már megjelent szakmunkáik címét, megjelenési idejét stb. vele f. hó végeig közölni. Lakása: Budapest, sugárút 87. szám I. emelet. (Mi pedig felkérjük egyttal szerző megkeresése folytán laptársainkat; sziveskedjenek e sorokat becses lapjukban felvenni. Szerk.)

— **A Hasznos Mulattató**, Dolinay Gyula által az ifjuság és nép számára jelesen szerkesztett folyóirat 15-ik füzetének tartalma a következő: 1. A harang. Költemény, Pap Kálmántól. 2. Az álfedelem. Keleti rege, Hauff Vilmos után szabadon: Tordai. 3. A nagy temetés. Költemény Reviczky Gyulától. 4. Akik az egész földet beutazzák. Kalandos elbeszélés, írta: Könyves Tóth Kálmán. 5. Falusi élet. Költemény, Városhy Mihálytól. 6. A falusiak Budapesten. Rajz, Komjáthy Jenőtől. 7. Az angol költő sirja a Székelyföldön. K. Nagy Sándor. 8. A kakuk. Költemény, Gellert után németből: Aranyosi. 9. A láthatlan világ. 10. Adomák. 11. Történelmi naptár. Közli: Czani Gyula. 12. Innen-onnan. A borítékon: Vegyes közlemények. Tartalma a legjobb ajánló levél.

— **Uj könyvek**. A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten, ujabban megjelentek:

Servadac Hector kalandos utazása a naprendszeren át. Irta Verne Gyula. Átdolgozta Szász Károly. Jules Verne híres francia író művei, melyekben természettudományi igazságok mulattató, népszerű és érdekes iránylyal vannak könnyen fölfoghatólag föl-tüntetve, — ma már általánosan kedveltek és azért ez ujjabb művét is Szász Károly fordításában örömmel üdvözöljük.

Kis nemzeti muzeum. 42. 43. füzet. Atya és fia a tizenkilencedik században. — Irta Legouvé Ernest a francia akadémia tagja. Fordította Feleki József. Első kötet: Gyermek- és serdülő-kor. Második kötet: Ifju-kor. Ára a két kötetnek 1 frt.

Történelmi könyvtár. A magyar népnek és ifjuságnak ajánlva. Czimképpel. 53—59. füzet. Egyegynek ára 40 kr. Tartalmuk: 53. füzet: Lykurgos és Solon vagy két törvényhozó az ókorból. Irta Dr. Lázár Gyula. 54. füzet: Gusztáv Adolf, v. egy hős a trónon. Irta Dr. Lázár Gyula. 55. füzet: III. Napoleon. Irta Vértesy Arnold. 56. füzet: II. Katalin czárnő élete. Irta Dr. Lázár Gyula. 57. füzet: Jeanne d'Arc az orleansi szüz történe. Irta Dr. Lázár Gyula. 58. füzet: Deák Ferencz élete. Irta Áldor Imre. 59. füzet: 1848—49-diki szabadságharc története. Irta Áldor Imre.

Wutz Albert tanár, buzgó munkatársunk, kitől lapunk mai száma „Magyar regény“ czim alatt, egy figyelemre méltó s magvas értekezést közöl: a „Petőfi-

társaság lapjában,“ „Kelet Népe,“ „Ellenőr,“ „Nemzeti Hirlap,“ „Déliab“ és más lapokban részint már megjelent, részint megjelenendő értekezéseit és irodalmi rajzait összegyűjtve, egy önálló kötetben is szándékozik kiadni, mit olvasóinknak ajánlólag hozunk tudomására. A kötet ára 50 kr. lesz!

K Ü L F Ö L D.

— **Philippovics** tábornok, a Boszniát occupáló osztrák-magyar közös derék-hadsereg fővezére a Zepce melletti győzelmes csata után Zeniczát is elhagyta és Vranduk váracstól, mely a fölkelők második védvonalának erős kulcsa, — örséggel ellátva utját folytatja Bosznia fővárosa, Szerajevó felé. — **Württemberg** hg. az occupáló sereg jobb szárnyának vezére, a Jajczánál nyert diadal után Travnikba érkezett, mely város ideiglenesen Szerajevó elfoglalásáig Bosznia közigazgatási központja leend. — **Szapáry gr.** altábornagy az occupáló hadsereg balszárnyának vezére Gracsaniczától képzelhetlen talaj-nehézségek mellett és a tartós esőzések által feneketlenekké vált, különben is rosz utakon Tuzláiig nyomult előre, hol egy 600—800 főből álló fölkelő csapatot szétugratván, egyelőre visszatért Gracsaniczára. Az időjárás kedvezőbbre fordultával ismét elindul és Tuzlán keresztül Zvornikba hatoland. — **Jovanovics** báró altábornagy, ki bámulatosan ügyes hadicsellel, járatlan sziklaösvényeken, az ellenség által vetett tört kikerülve, vezette be a Herzegovina occupálásával megbízott seregét és vérontás nélkül keríté hatalmába az őt tárt karokkal fogadott fővárost Mostárt, most ugyanott, Herzegovina közigazgatásának ujjaszervezésén fáradozik. — **A Bosznia** occupációjára vonatkozó osztrák-magyar-török conventio főbb vonásaiban létrejött, mely szerént mint hirlük az ottomán lobogó az osztrák-magyar lobogó jogaiban és tiszteletében osztozik. A conventio Serajevóban — mely várost azonban Loja hadsi a fölkelők segélyével védelmezni szándékozik — Philippovics és Mehemet Ali által fog aláírni, ez utóbbit a szultán Bosznia és Herzegovina lecsilapítására békéltetőnek küldte ki. — **A párisi** világkiállítás díjostás az iparpatóban szept. 18-án fog végbe menni. — **Anglia** a portától a Dardanellák tengersizosának váracstól fölötti főhatóságot és azoknak örséggel való elláthatására az engedélyt követeli. — **Hoedel** merénylő halálos ítéletét a német császár vonakodik aláírni.

FÖVÁROSI HIREK.

— **A szt.-István** ünnepi körmenetre a városi képviselők is meghívtak. — **Ő fölsége** koronás királyunk születése napján, aug. 18-án d. e. 10 órakor a budai helyőrségi templomban nagy mise fog tartatni. — **A miniszterelnök** Gesztre utazott. — **Horváth Cyrill** kegyesrendi pap, egyetemi tanár, bölcsészetszaki jeles tudósunk, aug. 6-án ülte meg áldozársága félszázados

jubilaeumát. Isten éltesse! — **A mozgósítás** által érintett vidékeken az idén a hadi gyakorlatok elmaradnak. — **A fővárosi egylet** a mozgósítottak ügye-fogyott családjai fölsegelésére hatósági gyűjtő-iveket bocsát ki. — **Az egyetemes tanító-gyűlésre** nagy előkészületek tétettek. — Fényes tanszerkiállítást is rendeznek ez alkalomból. — **A nők** vagyis inkább **uszályaik** érdekében a járdák az idén nem locsoltattak, hanem azért a háztulajdonosokon a locsolási-díjt ölenként 25 kr-ával végrehajtásilag is beveszik, — nehogy a budget fedezése (!) kisebbedjék. Gratulálunk az ilyen okoskodáshoz!! — **A népszínház** összes tagjainak arczépcarnokát egy könyomatu lapon Bakonyi J. és Báthory R. Mihály kiadták. E diszes műlap melegen ajánlható a magyar színművészet barátainak. — **Államköltségen** 36 a lótenyésztő társulat és 20 állam ménesi tulajdont képező, összesen 56 drb. magyar ló szállítatik ki Párisba a szeptember 1—10-ig tartandó nemzetközi lókiállításra.

Pályázati értesítés.

Az alulírt szerkesztőség által f. é. febr. 8-án megújított beszély-pályázatra f. é. aug. 1-ig beérkezett verseny-munkák a következők: 1. Miért láttál? 2. A jó bácsi. 3. Az ördög barátsága. 4. Egy szép asszony. 5. Éjnek éjszakája. 6. Revanche. 7. Adél. 8. Kiadó lakás. 9. Egy politikai párbaj. 10. Egy kalaráb története. 11. A kit annyian szerettek. 12. A ki erős tudott lenni. A jeligék a tulajdonjog biztosítása végett, szerzők érdekében, nem közöltenek.

Intézkedtünk egy megfelelő bíráló bizottság összeállítására iránt is. E tárgyban folytatott levelezésünk eredményét, illetve a bíráló bizottság névsorát és később a bírálat és verseny eredményét annak idején köztudomásra hozandjuk.

Debreczen, 1878. aug. 16.

A „Déliab“ szerkesztősége.

HELYI TÁROGATÓ.

— **Örömmel** tudatjuk — multkori balhírünket helyreigazítva — hogy a közkedveltségnek örvendő derék dr. Balkányi Kálmán egészsége a fürdőzés által annyira helyreállott, hogy már városunkba haza is térhetett és nemsokára ismert buzgalommal újra hozzá foghat nemes hivatása teljesítéséhez!

— **Hymen.** Sojer Zsigmond bankhivatalnok tegnapelőtt vezette oltárhoz a szt.-Anna utcza templomban a czithera-játékáról előnyösen ismert Szmekál Ilona kisasszonyt.

— **A német szót** legrövidebb idő alatt és legsikeresben sajátíthatják el a tanulóifjak Zimmermann

Gyula reáliskolai tanár által ujonnan nyitott nevelő-és tápintézetben.

— **A Debreczen városi tisztújítás** f. hó 22-én ejtetik meg. Bejelentések f. hó 20-ig Miskolczy Lajos főispán urhoz intézendők.

— **Az ipar- és kereskedelmi bank** pénztárnokává Földessy Lajos választatott.

— **Sajó Györgyöt** a m. k. adó hivatal mintaszerű buzgalmu ellenőré, nagy részvét mellett tegnap adták át közös anyáknak, a békitő földnek. Sit ei terra lenis.

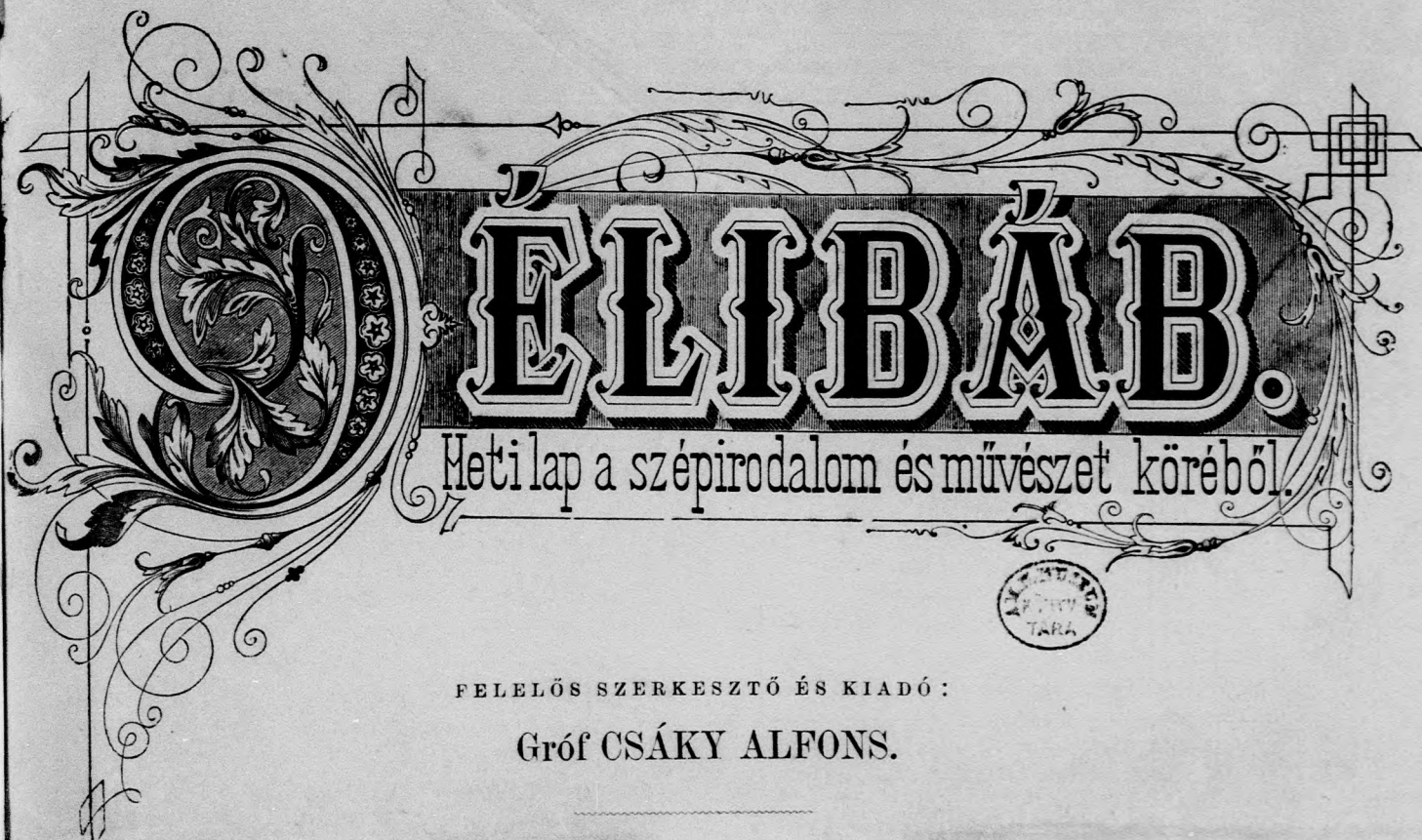
— **Ö. T.** A városi önkéntes tűzoltó-egylet csapó-utczai őrtanyáján tegnap este nagy élénkség uralkodott. Új főparancsnokot, titkárt és egy választmányi tagot választottak. És pedig az első állomásra Somogyi Pál egyhangulag, a másodikra Boczkó Soma és a harmadikra Tikos István választatott el. E nevek biztosítékul szolgálnak arra nézve, hogy e hasznos, nagy fontosságú egylet érdekei a jövőben is a leghathatósban lesznek megvédve és előmozdítva.

— **A f. é. debreczeni lóversenyek** napjai: szept. 13. I. Két évesek versenye 200 drb. 10 frkos arany. Táv. 800 méter. II. Nagy Handicap 1000 frt. e. d. Táv. 3600 méter. III. 200 drb. 10 frkos arany államdíj. Táv. 2400 méter. IV. A kadályverseny 100 frtos tétek, 50 frtos bánatokkal. Táv. 3200 méter. Szept. 15. I. Debreczen város díja: 100 drb. k. arany. Táv. 2400 méter. II. Kis Handicap. 500 frt. Táv. 1200 méter. III. 350 drb. 10 frkos arany államdíj. Táv. 3200 méter. IV. Welter Stakes 150 drb. 10 frkos arany államdíj. Táv. 2800 méter. V. Vigaszverseny. Handicap. Táv. 1600 méter.

— **„A debreczeni irodalmi és művészeti kör“** szervezeti alapszabályai kidolgozására — mint tudva van — egy szűkebb körű albizottság van kiküldve. A kellőképen meghányt s megvetett munkálat tényleg már el is készült és a szűkebb körű bizottságnak elnöksége már egy alakuló közgyűlés összehívásának eszméjével foglalkozott, midőn beállottak a városunk beléletét is nagy hullámszóba hozott politikai és képviselő választási mozgalmak. Egyelőre tehát vesztegelnie kelle a legjobb szándéknak is, azért „hojny soi qui mal y pense. Most azonban már nincs miért késedelmeznünk!!“

TARTALOM: 1. Az irodalom svindlerei. S ó l y o m Jenő. 2. Költői epistola. (költ.) V. — S. — — 3. Két szív. (beszély.) K a b d e b ó Ferencz. 4. A magyar regény. (Értekezés.) Wutz Albert. 5. Adriennehez. (költ.) K o v á c s Gyula. 6. Byron és Shelley. 7. Adelaide asszony. H a n g Ferencz. 8. Tárca: Orsói és Orsovai. (Karczolat.) K r. Karczag Vilmos. 9. Giardinetto. (B. A.) 10. Hírek az irodalom, művészet és közművelődés teréről. 11. Külföld. 12. Fővárosi hírek. 13. Pályázati értesítés. 14. Helyi tárogató.

BORITÉK: Heti naptár. Sakkalány. Számrejtvény. Szórejtvény. Helyesen megfejtők nevei. Szerkesztői üzenet. Vegyes. Hirdetés.

Heti lap a szépirodalom és művészet köréből.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ :

Gróf CSÁKY ALFONS.

Megjelen minden pénteken.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre	6	frt.
Fél évre	3	frt.
Negyed évre	1	frt. 50 kr.

A lapot érdeklő mindennemű közlemények a szerkesztőhöz küldendők.

Szerkesztői iroda és kiadó-hivatal: Varga-utca 2256.

Hirdetéseket lapunk számára elfogad HAASENSTEIN és VOGLER hirdetési irodája Budapesten és Bécsben, valamint GOLDBERGER V. Budapesten és kiadóhivatalunk.

DEBRECZEN,

NYOMATOTT A VÁROS KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.

1878.

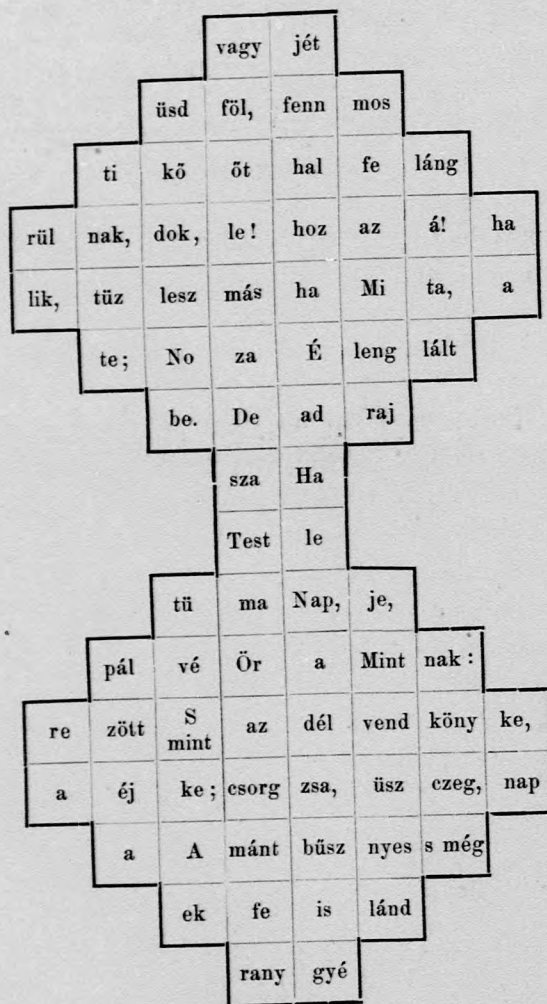
HETI NAPTÁR.

Augusztus.

Havi és heti nap	Katholikus naptár	Protestáns naptár	Görög-orsz naptár	Izraeliták naptára	NAP		HOLD	
					kel. o. p.	nyug. o. p.	kel. o. p.	nyug. o. p.
17 Szomb.	Liberat apát	Bertrám	5 Eusignius	18 Sab. Ekeb.	4 58 7	9 8 45	9 16	
18 Vasár.	F 10 Sz. Joák. olt.	F 9 Ilona	6 A 9 Urszinvált.	19 B. t. l. elaly.	4 59 7	7 9 9	10 23	
19 Hétfő	Tekla, Lajos püsp.	Tekla, Már.	7 Dometius	20	5 17	5 9 15	11 35	
20 Kedd	István király	István király	8 Emilián	21 Kis Xylof.	5 27	3 9 33	este	
21 Szerda	Bernát, Fidelia	Bernát	9 Mátyás	22	5 47	1 10 9	2 2	
22 Csütör.	Timotheus	Timóth	10 Lőrincz	23	5 5 6	59 10 55	3 8	
23 Péntek.	Benedek, Fülöp	Zachariás	11 Máté Euplus	24	5 7 6	57 11 54	5 6	

S AKKTALÁNY.

Gorovy Miksától.

SZÁMREJTVÉNY.

- 6, 7, 8. Sirodnál teszem a végső szolgálatot,
7, 8. E nélkül nem ehetsz jóizü falatot,
1, 2, 3, 4, 5. Vagyok az államnak legfőbb föltétele;
Eszköz a szegénynek, fukar szemefénye;
1-8. Ezer veszély között, halvány mécsvilágnál,
Véres veritéket izzadom munkámnál;
Fáradtságom hasznát legkevésbbé veszem,
Teremtek jólétet s én máéigis éhezem!

Szórejtvény.

Öt betüből állok, repülök, csevegő kicsiny állat.
Főtagom ékkel vedd, s nélküle élted enyész.
Főbetűjét hadd el, s benned széthintve találoed;
Végtagom ék nélkül, szorgosan őrzí javad.

Megfejtési határidő aug. 30-ka.

A „Délibáb“ 31-ik számában közlött sakktalány érteménye a következő:

A szerelem, a szerelem,
A szerelem sötét verem;
Bele estem, benne vagyok,
Nem láthatok, nem hallhatok.
Őrizem az apám nyáját,
De nem hallom a kolompját,
Rá, rá, megy a zöld vetésre,
Hejh csak későn veszem észre!

A szórejtvény: „Léghajó“; a betü-talányok pedig: „Donadio Bianka“, „Egyedüliség“. Helyesen a következő t. előfizetőink fejtették meg:

A debreczeni ref. tanítóképezde olvasóköre nevében: Duró János; Györy Zsuzsika, Nemes Ilonka, az első éves papnövendékek Ungvártt, Friedland Berta, Markovits Benő, Buday Vilma, Kálnoki Matild, Nagy István, Tóth Katinka, Fenyves Aranka, Böhm Szerafin, Kövesdy Mariska, Weisz Nina, Hevessy Géza, Vass Flóra, Karász Jenő, Német Berta, Körösy Katalin, Herczeg Klára, Vörös Sándor, Lehoczky Biri, Kardos Ferike, Nánássy Erzsike, Hochstätter Irma, Steiner Hermine, Péchy László, Zivuska Ferenczné, Komjáthy Piroska, Halassy Jolán, Kis Erzsike, Fekete Albert, Erdélyi Gyula, Málon Berta, Mikita Elek, K. I. Weber Gyula, Sárközi Ida, Kaizler Katalin.

A szerkesztő üzenetei.

W. A. Budapest. Kivánságát szívesen teljesítem. A helybeli nyomda biztosan olcsóbban s ép oly szépen fogná kiállítani, mint bármelyik fővárosi; erre nézve azonban szíveskedjék nekem körülményesen írni — hogy az ön nevében a kellő intézkedést megtehessem.

H. Jenő Helyben. A beküldött töredékből az egészret megítélni, megbíráltni, nem lehet; nekünk az egész munkát

kell ismernünk; — ettől eltekintve azonban tudatjuk önnel, hogy fájdalom, mi oly alappal nem rendelkezünk, melyből önnel tiszteletdíjat tehetnénk folyóvá, díjazni egyáltalán ritkán s kivételesen csakis nagyon kitünő munkát szoktunk.

Sz. S. K. Szabadkán. Rövid idő múlva hozzuk; addig is szívesen veszek egyebeket.

R. Gy. Budapest. Levelemet nem kapta? Az ide érke-eteket elküldtettem czimére.

V. Antal Budapest. Köszönet, hogy rólunk meg nem feledkezett. Levelem indul s várom az ígéreteket; azonkívül szívből gratulálok . . .

D. J. Felsőbánya. Miért nem lesz több?

L. Gusztáv. Dehogyan vagyok, sőt inkább; — hanem hát eddig nem lehetett. Ma postára tettem.

S. Jenő Budapest. Mindenre nézve intézkedtem, — a Hon még mindig hallgat?

M. Margit Budapest. Köszönet; szám- és szórejtvényeket kérnék, ha lehet.

E. Gy. Nagy-Várad. „A nemes“-t utnak indítottam, ígéretére számítok.

R. Ferencz Leobersdorf. Levelére válaszolok rövid idő múlva. — A „Kedvesemhez“ czimű költemény lapunkba nem válik be, — neki azonban megküldheti — bizton örülni fog rajta.

Gr. V. S. Felső-Dabas. Az ilyen alkalmatlanságot mindenkor szívesen veszem; sőt számítok s várok reá.

V e g y e s .

— **Az örök szüzek.** Nem apáczákról akarunk írni, kik az önmegtartóztatás erényét fogadalomból gyakorolják, sem aggszüzekről, kik fájó lélekkel nélkülözik az élet legédesebb örömeit, hanem a méheknek azon neméről, mely a szó legteltesebb értelmében életének első percétől az utolsóig a szerelem gyönyöreivel ismeretlen marad: a dolgozó méhekről. — Minden kas népessége háromnemű méhekből szokott állani; a királynőből, a herékből és a dolgozó méhekből. Ez utóbbiakat szándékozom bemutatni az olvasónak, a sirig tartó párta érdekes, bár nem kívánatos diszében.

Be van bizonyítva, hogy a dolgozó méhek nemükre nézve mindannyian nők, de azon természeti törvénynek, mely az élőlényt a fajfentartás szempontjából párosításra készíti, alávetve nincsenek. Egész életük az önzéstelen munkának szakadatlan láncolata. Minden fáradozásuk a jövődöbeli nemzedék számára történik. Nem számítanak ők a jutalomra. Nem keresik, nem kívánják az élvezeteket.

Előttük csak a munkálkodás élvezet. Őket nemcsak a szorgalom, kitartás és rend, hanem egyszersmind az erények példányképeinek tekinthetjük.

Egy-egy csinos leánykát, főleg ha még élénk természetű is, a mamának, gouvernante-nak stb. argus szemekkel kell őrizniök, gavallér társaságában magára hagyni őt nem lehet, valódi erény-policzia kell a felpezsdülő hölgyecske mellé. Nem így a dolgozó-méhek! Ők egy fedél alatt nőnek fel az urfiakkal, semminemű felügyelet alatt nincsenek, mert miképen győzne a mama felügyelni husz-harminczezer leánykára és udva-

rának négy—ötezer lovagjára, főleg miután más, sokkal fontosabb teendővel van elfoglalva? A férfiak a nőkkel együtt laknak, ugyanazon termekben hálnak, függöny vagy spanyolfalról szó sincs, fesztelenül érzik megukat egymással szemben és mitsem tudnak a negligée tilalmairól. Isten bocsássa meg vétkeimet, az ember gyakran jöhet kísérletbe, irigyelni a méheknek e társadalmi rendét . . .

Hanem ennek a szilárd erényességnek is megvan a maga okai! Először is az udvarlókat csábító külsejüeknek nevezni épen nem lehet, Fejök nagy, termétek elhizott, csaknem egész testök hasból áll, mozdulataik esetlenek, hangjuk lármás és kellemetlen, jó tulajdonságaik pedig épen nincsenek, sőt ellenkezőleg, tunya, falánk és élvhajhász uracsok biz ők, korán mennek nyugalomra, későn ébrednek és egész nap dőzsölnek a kész mézben. Ezekkel szemben a dolgozó-méheknek számos előnye van, fejök kicsiny és arányos, termetök karcsu, mozdulataik könnyüdedek, hangjuk kedvesen zsongó, azonkívül dologszeretők és szerény igényűek.

Mind e hódító sajátságaik dacára azonban ostromolni nem merik a gavallérok, mert igen jól tudják, hogy minden hódítás az illető urak életébe kerül. A méh-állam történései ugyanis kivétel nélkül megegyeznek abban, hogy a here, még ha a királynővel vált is szerelmet, a kék rövid percei után halálával adózik. Ily körülmények között azután érthető, hogy egyiköknek sincs kedve könnyelmű viszonyokat kötni és csak a királyi felség magas szerelméért készek életükkel is megfizetni. Ahol tehát a nőnem hajlamait ily drága áron kell megszerezni, ott Cupidonak csaknem egészen passivitásban kell maradnia.

És a természet, mely minden művében remekel, a méhek társas életének e sajátságában is egy új tökélyt mutat be. Mi lenne egy méhtörzsből, melynek ezernyi ezer tagja kivétel nélkül a nemi ösztön kielégítésére volna utalva? Miképen végezhetnék akkor a dolgozók oly pontosan és fáradhatlanul azt a sok munkát, melynek sikeres folyásától a méhcsalád léte függ? . . . Tehát igen jól van az berendezve, hogy a szaporítás a királynőre bízott, férfi szerepek a heréknek osztottak ki, míg a dolgozók éjjel-nappal a technikai és egyéb munkákat teljesítik. Ezek építik e sejteket, ők hordják össze a mézet, gyűjtik a virágport s ápolják a serdülő nemzedékeket, ők a kasnak bátor honvédei, szóval annyi a teendőjük, hogy soha sem volnának azokkal készen, ha drága idejüknek egy részét még szerelmeskedésre is használnák.

A teremtes bölcsessége azonban igazságos módon kárpótolta a dolgozó méhek szerelmi élvezet elvonatásáért. Barátnékul adta nekik a virágokat, melyeknek harmatos keblén hajnaltól — alkonyig ringatózván, a legtisztább nectárt édelik, gyámolítóul adta melléjük az embert, ki szíves gondozásába és oltalmába veszi őket, fegyvert adott nekik fulánk alakjában, hogy igazán amazonok legyenek; s bár rövidre szabta létüket, mert legfeljebb hat hónapig élnek, de oly költőivé

tette azt, hogy a szerelem mámora után nem is vágyakoznak! Ilyenek a méh-állam örök szüzei!...

(s) **A temető humora.** A napokban városunk egyik temetőjében sétálgattam olvasgatva a földben nyugovók sírfáinak feliratait. Valahányszor csak a halottak birodalmába kénytelenítetttem jönni, mindig olyan levert, olyan bus vagyok még azután is, midőn már elhagytam azt és sokkal inkább tisztetem a halottak emlékeit s az azokat legalább egy időre megőrző siriratokat, semmint megmosolyogni tudnám egyik-másiknak sajátságos stílusát; azonban ez alkalommal nem állhatom meg, hogy a sok közül egy sírfeliratát szórul-szóra, jegyrül-jegyre ide ne jegyezsem:

„It nyukszik
N. H. M—r B—t*) volt a nevem
még ez vi—lágomat éltem
de csak 2 é — fél — — — — — evet éltem
mer, a, z, úr hatalmas szele
rám fuvalt síromba tevő
meghaltt. 1875 Márt.“

(s) **A szép osztrák hölgyek.** Nem valami hazafias gyűlöletből, de tapasztalásból, megállapított tényekből mondható bizonyosnak, hogy Ausztriának ugyan van pisze cseh Mariankája, stajer Dirndlje, tiroli Jodl-Madlja elég, de szép nője ugyan kevés van; van azonban sok nő, ki szépnek tudja magát a sógoroknál; illetőleg alig van nő, — az ötvenéves matronától kezdve a tizéves leánygyermekig, — aki szépsége isteni voltáról szilárdul megne volna győződve. A párisi világkiállításra, mint nálunk Pulszky, úgy Bécsben szintén van valaki azzal megbizva, hogy az antropologiai gyűjtemény számára szép nők arczképeit küldje ki. Ez ur, hogy feladatát híven teljesíthesse — okulva a kongressuson — elhatározta, hogy az egész dolgot titokban tartja. Így érthető aztán meg, hogy egy rövid hét lefolyta alatt mintegy háromszáz arczképet kapott, melyek a beküldött levelek hatását lettek volna fokozandók. Ez arczképek közül egyik buja termetű, tekintélyes nőalakra vall, melyre, az ijesztő kép után ítélve elég hízog vélemény az, hogy már is 50 éves. Különben a következőket írja:

„Mélyen tisztelt Uram! Amint hallom, önt le lehet kötelezni azzal, ha segíték fáradozásában, mely szép nők arczképeinek összegyűjtése s a világkiállításra kiküldésében áll. S a mennyiben e célra önnek arczképeimet ezennel elküldöm, azért érzem, mennyire illetlen dolog önmagamát szépnek tartani. De az anthropologiai tudományok érdekét véve tekintetbe, minden álszeméremnek meg kell szünnie. De azt is nevetségesnek tartanám, ha úgy tennék, mintha mitsem tudnék annyira feltűnő szépségemről, mely évről évre növekszik a legcsodálatosabb módon. Férjem épen tegnap mondta, hogy soha sem voltam oly szép, mint most, — ekkor pénzt kért. — (Én nálam van a pénz t. i.) Ha az utcán megyek, mindenki megáll és utánam bámul. Az

*) M—r B—t betűk a megboldogult nevének kezdő betűi, melyet egészen kiírni gyöngédtelenség nélkül nem tehettem.

irigy asszonyok azt mondják persze, hogy csak feltűnő ruhámért teszik. Ez azonban csak rágalom. Kérem t. uram, ne akadjon fenn nagy orromon. A valóságban egészen másképp nézek ki, mint az arczképen, mely sajnos, nem úgy sikerült, mint azt a tudományok érdekében ohajtottam volna. Az ön jó akaratába ajánlja magát az ön lekötelezettje....

U. i. Hogy pedig a kép kiállítása esetére némely fiatal emberekben haszontalan remény ne keletkezzék, talán jó volna aláírni: e hölgy már férjhez ment. Nagyon sajnálnám, ha valaki miattam megmérgezné, vagy főbe lőné magát.“

(s) **Az irodalom befolyása a lázas főkre.** Schiller, a nagy német költő első drámája „Die Räuber“ tudva levőleg azt a botrányt idézte elő, hogy a lipcsei tanulókat rendkívüli lelkesedés fogta el a rablóélet iránt, minélfogva tényleg a Cseherdőbe vándoroltak, hogy ott rabló bandát szervezzenek. Sok fáradságba került, míg az örvöngő fejüket észre téríteni sikerült. — Goethe „Werther“-je 9 évvel azelőtt divatba hozta az érzelgős öngyilkosságot. A rajongók zsebökben „Werther keservei“-vel s érzelemtől túlaradó kebellet lötték magukat agyon, vagy ugrottak a hullámok közé, miután egy buskomor, könyektől áztatott költeményt irtak zsebkönyvökbe. — Jean Jaques Rousseau „Uj Heloise“ című munkája szintén nem kevés szerencsétlenségnek volt szülő forrása. A reménytelen szerelmesek tanulmányozták e regényt és egyesülve rohantak a halál karjaiba, oly bűbájosan hatott a genfi polgár varázsteljes írálva az érzékeny kedélyűekre. A mult század évkönyvei számos öngyilkossági esetről emlékeznek, melyeket Rousseau idézett volna elő rajongó ecseteléseit által. Párisban egy 13 éves leányka felakasztotta magát, egy levelet hagyva hátra, melynek első mondata így hangzik: Lelkemet Rousseau-nak, testemet a földnek hagyom! — Hugó Victort is hasonló bajok vádja éri. A 30-as években egy katonatisztról irtak a lapok, ki agyonlőtte magát és sarkövére e szavakat rendelte vésní: „Itt nyugszik egy ember, ki Hugo Victorban hitt.“ A szerencsétlen, Hugo Victor-nak „Egy elítélt három utolsó napja“ című munkáját olvasta és azt hitte, hogy a nagy benyomást tul nem éli.

Homöopatha orvos

Dr. KLÁR VINCZE

orvos-tudor, szülész-műtő,

rendel naponta: reggel 7—9-ig, délután
3—5 óráig.

 Szegényeknek ingyen.

Lakása: Batthyáni-utca, Czégely-féle házban,
2158. szám alatt.